

WŁĄCZANIE I RÓŻNORODNOŚĆ W EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ

KURS DOSKONALĄCY
DLA SPECJALISTÓW OPIEKI WCZESNOSZKOLNEJ

PROGRAM NAUCZANIA

PODZIĘKOWANIE

Niniejsze opracowanie powstało jako wspólna inicjatywa organizacji partnerskich z Bośni i Hercegowiny, Niemiec, Włoch, Polski i Hiszpanii, realizowana w ramach projektu „**INDEAR – Włączenie i różnorodność we wczesnej edukacji dziecięcej**” (dalej: INDEAR, numer projektu: KA220-BY-23-25-161951).

Celem projektu INDEAR jest promowanie włączenia społecznego i różnorodności w instytucjach opieki nad dziećmi poprzez wyposażenie specjalistów w wiedzę i umiejętności niezbędne do reagowania na aktualne zjawiska społeczne, takie jak intensywne migracje np. w wyniku konfliktów zbrojnych (jak wojna w Ukrainie), nowe formy rodziny itp. W szczególności specjaliści ds. opieki nad dziećmi powinni być przygotowani do wspierania dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji oraz przekazywania wspólnych europejskich wartości, ze szczególnym uwzględnieniem zaangażowania obywatelskiego i uczestnictwa społecznego.

SPIS TREŚCI

Spis treści	2
Wstęp	3
Wymagania kwalifikacyjne	6
Uczestnicy	6
Trenerzy	6
Struktura kursu doskonalącego	7
Moduły	9
Moduł I: Kultura	9
Moduł II: Tożsamość płciowa i orientacja seksualna	15
Moduł III: Trauma	20
Czas trwania i struktura czasowa kursu	26
Podejście do nauczania	27
Ewaluacja kursu doskonalącego	28
Zaświadczenie o uczestnictwie	29
Wyposażenie	29
Bibliografia	30

WSTĘP

Program nauczania Włączenie i różnorodność: kultura, tożsamość płciowa, orientacja seksualna oraz trauma w edukacji wczesnodziecięcej został opracowany z myślą o ciągłym kształceniu zawodowym specjalistów pracujących w obszarze edukacji wczesnodziecięcej. Program koncentruje się na niezwykle istotnym zagadnieniu, jakim jest włączenie i różnorodność w edukacji najmłodszych, uznając dynamiczny charakter tego zagadnienia oraz nieustanną potrzebę rozwoju zawodowego. Edukacja wczesnodziecięca odnosi się do każdej regulowanej formy kształcenia, która zapewnia opiekę i edukację dzieciom od urodzenia do wieku obowiązku szkolnego, który może się różnić w poszczególnych krajach UE (Europejski Obszar Edukacji, b.d.).

Znaczenia tego programu nie sposób przecenić. We współczesnym, zróżnicowanym i stale zmieniającym się świecie nauczyciele i opiekunowie wczesnodziecięcy odgrywają ważną rolę w kształtowaniu doświadczeń i przyszłości najmłodszych dzieci.

Program ma stanowić odpowiedź na zróżnicowane potrzeby, wśród których znajdują się między innymi:

- **Zrozumienie różnic w społecznym i kulturowym pochodzeniu**

Dzieci pochodzą z różnych środowisk kulturowych, mają odmienne tożsamości płciowe, doświadczyły wojny lub przesiedlenia i mogą mieć za sobą traumatyczne przeżycia. Specjaliści pracujący z dziećmi muszą rozumieć i szanować tę różnorodność, aby tworzyć inkluzywne i wspierające środowisko, w którym każde dziecko czuje się akceptowane i ważne.

- **Rozwijanie kompetencji kulturowych**

Kompetencje kulturowe są niezbędne do skutecznego nauczania oraz opieki nad dziećmi. Poszerzając swoją wiedzę w tym zakresie, profesjonaliści zajmujący się kształceniem najmłodszych mogą lepiej zrozumieć kontekst kulturowy dzieci i ich rodzin, co przekłada się na bardziej znaczące i pełne szacunku relacje.

- **Promowanie równości**

Działania włączające sprzyjają równości poprzez zapewnienie wszystkim dzieciom dostępu do wysokiej jakości opieki i edukacji, niezależnie od ich pochodzenia. Podejmując tematykę kultury, płci i traumy, profesjonaliści mogą dążyć do tworzenia środowiska edukacyjnego, w którym każde dziecko ma równe szanse na rozwój.

- **Wspieranie różnorodności płciowej**

Tożsamość płciowa stanowi istotny element tożsamości dziecka. Osoby pracujące z dziećmi powinny posiadać wiedzę na temat różnorodności płci i umieć stosować strategie wspierające najmłodszych w odkrywaniu i wyrażaniu swojej tożsamości płciowej w bezpiecznym i akceptującym je otoczeniu.

- **Działanie zgodne z zasadami opieki opartej na zrozumieniu traumy**

Wiele dzieci może przechodzić doświadczenia traumatyczne, które znacząco wpływają na ich rozwój i zachowanie. Profesjonaliści powinni być przeszkoleni w zakresie opieki opartej na zrozumieniu traumy – tak, by potrafili rozpoznawać jej objawy, odpowiednio wspierać dziecko i tworzyć środowisko sprzyjające procesowi zdrowienia i budowania odporności.

- **Rozwój zawodowy i osobisty**

Ciągłe kształcenie i doskonalenie umiejętności są kluczowe dla rozwoju zawodowego. Uczestnictwo w szkoleniach i kursach daje specjalistom możliwość poszerzania wiedzy, zdobywania nowych umiejętności i aktualizowania swojej wiedzy w zakresie edukacji wczesnodziecięcej.

- **Tworzenie inkluzywnych społeczności**

Profesjonaliści działający w obszarze opieki nad dziećmi odgrywają kluczową rolę w budowaniu społeczności, w których dzieci, rodziny i wychowawcy czują się szanowani, doceniani i wspierani. Akceptując różnorodność i promując włączenie, środowiska opiekuńczo-edukacyjne stają się otwartymi przestrzeniami, sprzyjającymi pozytywnym relacjom społecznym.

W ramach tego kompleksowego programu zagłębiamy się w wielowymiarowe aspekty Włączenia i Różnorodności, ze szczególnym uwzględnieniem kultury, tożsamości płciowej i orientacji seksualnej oraz traumy. Uznajemy głęboki wpływ tych czynników na rozwój dziecka oraz kluczową rolę, jaką odgrywają pedagodzy w tworzeniu środowisk, które celebryją różnorodność, szanują indywidualne tożsamości i wspierają dobrostan społeczny oraz emocjonalny.

Program nauczania opiera się na badaniach wtórnych i przeglądzie literatury dotyczącej dokumentów Unii Europejskiej. W 2019 roku UE opublikowała Zalecenie Rady w sprawie wysokiej jakości edukacji i opieki wczesnodziecięcej (ECEC). Dokument podkreśla, że edukacja i opieka we wczesnym dzieciństwie odgrywają kluczową rolę w „promowaniu uczenia się wszystkich dzieci, ich dobrostanu i rozwoju” (Rada Unii Europejskiej, 2019, s. 4) oraz mogą przyczynić się do spójności społecznej poprzez uczenie dzieci, jak żyć razem w zróżnicowanym społeczeństwie, a także umożliwienie im „poznania swoich praw, równości, tolerancji i różnorodności” (Rada Unii Europejskiej, 2019, s. 5). Znaczenie wysoko wykwalifikowanej kadry zostało również podkreślone w dokumencie Quality Framework for Early Childhood Education and Care (Komisja Europejska, 2014), który wymienia „kadre” jako jeden z pięciu kluczowych obszarów mających zasadnicze znaczenie dla świadczenia wysokiej jakości usług w zakresie edukacji wczesnodziecięcej (obok dostępu do edukacji, programu nauczania, monitorowania i oceny oraz zarządzania i finansowania). Europejski Zestaw Narzędzi na rzecz włączającej edukacji i opieki we wczesnym dzieciństwie „zapewniający wszystkim dzieciom wysokiej jakości edukację i opiekę” z 2021 roku zawiera zestaw praktycznych rozwiązań i środków, które mają inspirować decydentów politycznych ECEC na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym, a także praktyków ECEC (Komisja Europejska, 2021).

Zebrano również dane wśród ekspertów z organizacji partnerskich na temat edukacji wczesnodziecięcej, obejmujące istniejące praktyki oraz doświadczenia zawodowe. Zbieranie danych dotyczyło tego, w jaki sposób temat inkluzji i różnorodności jest wprowadzany w instytucji (misja/strategia), za pomocą jakich strategii jest komunikowany, jakie metody i podejścia są wdrażane w celu podjęcia tego tematu, jak temat ten jest uwzględniany w codziennej pracy specjalistów ds. opieki nad dziećmi oraz jakie dodatkowe oferty kształcące są dostępne dla profesjonalistów. Ponadto, w kontekście podtematów: kultura, tożsamość płciowa i orientacja seksualna oraz trauma, zebrano i omówiono w ramach procesu wzajemnej weryfikacji rzeczywiste sytuacje odnoszące się do tych zagadnień.

PROGRAM NAUCZANIA

Integralną częścią programu nauczania jest program szkoleniowy – materiały opracowane w ramach kursu doskonalącego, oferujące cenne informacje i praktyczne strategie wspierające rozwój zawodowy oraz doskonalenie praktyki specjalistów.

Program nauczania i kurs doskonalący mają strukturę modułową i obejmują wszystkie istotne kompetencje zawodowe oraz umiejętności niezbędne specjalistom ds. opieki nad dziećmi.

Każdy moduł, odnoszący się do konkretnego podtematu: kultura, tożsamość płciowa i orientacja seksualna oraz trauma, zawiera opis celu nauczania, oczekiwanych rezultatów nauki oraz propozycję podziału jednostek dydaktycznych. Rezultaty nauczania określone w niniejszym programie nauczania reprezentują wiedzę, umiejętności i postawy uznane za optymalne wymagania, które specjaliści wczesnej opieki nad dziećmi powinni posiadać, aby skutecznie wspierać rozwój we wczesnym dzieciństwie. Choć kurs doskonalący nie gwarantuje osiągnięcia wszystkich szczegółowych rezultatów, stanowi cenne źródło motywacji i wskazówek dla uczestników do dalszej lektury i nauki, umożliwiając im nieustanne podnoszenie kompetencji i zwiększanie ich wpływu na tę dziedzinę nauki.

W trakcie kursu uczestnicy odbędą wzbogacającą podróż, zgłębiając kluczowe pojęcia, strategie oparte na badaniach oraz praktyczne podejścia do skutecznego podejmowania kwestii różnorodności, równości i inkluzji w środowiskach wczesnej edukacji. Od zrozumienia niuansów kompetencji kulturowej, poprzez prowadzenie rozmów na temat tożsamości płciowej i orientacji seksualnej, po wspieranie dzieci, które doświadczyły traumy – ten program wyposaża specjalistów w wiedzę i umiejętności potrzebne do tworzenia wspierających i inkluzywnych środowisk edukacyjnych.

Inwestując w rozwój zawodowy w tych obszarach, specjaliści ds. opieki nad dziećmi przyczyniają się do holistycznego rozwoju i dobrostanu maluchów, a także kładą fundament pod bardziej inkluzywne i empatyczne społeczeństwo.

Kurs doskonalący jako elastyczne narzędzie może być wdrażany w różnych kontekstach, na przykład może być:

- a) oferowany jako zaawansowane szkolenie dla kadry dydaktycznej uczelni wyższych i szkół kształcenia zawodowego (w celu włączenia go do programów studiów oraz kształcenia zawodowego przyszłych specjalistów ds. opieki nad dziećmi),
- b) oferowany jako zaawansowane szkolenie dla kadry pracującej w przedszkolach, szkołach podstawowych, żłobkach, instytucjach pomocy społecznej itp.,
- c) oferowany jako zaawansowane szkolenie dla przyszłych specjalistów ds. opieki nad dziećmi, studentów kierunków takich jak pedagogika opiekuńczo-wychowawcza, psychologia, praca socjalna, pedagogika specjalna itp.

WYMAGANIA KWALIFIKACYJNE

UCZESTNICY

Kurs doskonalący powinien być realizowany w grupie około 10–16 uczestników i zalecany jest dla osób posiadających zaliczony **co najmniej 4 poziom edukacji według Europejskich Ram Kwalifikacji (ERK)¹**.

Kurs może znacząco przyczynić się do poszerzenia wiedzy i umiejętności osób wykwalifikowanych w takich dziedzinach jak edukacja przedszkolna, psychologia, praca socjalna, edukacja wczesnoszkolna lub pedagogika specjalna. Jednocześnie kurs jest otwarty także dla osób mających doświadczenie w pracy z dziećmi lub zainteresowanych metodami i podejściami wspierającymi inkluzywne środowisko dla dzieci i ich rodzin.

Kurs dostępny jest również dla osób uczestniczących w programach edukacyjnych szkolnictwa wyższego lub posiadających wyższy poziom kwalifikacji (licencjat/magister) w pokrewnych dziedzinach.

TRENERZY

Aby prowadzić kurs doskonalący, odpowiedni trener powinien posiadać połączenie następujących kwalifikacji, wiedzy oraz doświadczeń:

- **Wykształcenie**

Ukończony co najmniej pierwszy poziom studiów (tytuł licencjata lub wyższy) w dziedzinie edukacji, psychologii, pracy socjalnej, rozwoju dziecka lub pokrewnej.

- **Specjalizacja lub szkolenie**

Specjalizacja lub dodatkowe szkolenia z zakresu kompetencji międzykulturowych, studiów nad pięcią, opieki uwzględniającej doświadczenia traumatyczne, edukacji przedszkolnej lub innych pokrewnych dziedzin.

- **Doświadczenie w edukacji wczesnoszkolnej**

Dotychczasowe doświadczenie w pracy w placówkach edukacji wczesnodziecięcej, takich jak przedszkola, żłobki czy programy wczesnej interwencji, zapewniające praktyczną znajomość potrzeb rozwojowych dzieci.

¹ **ZALECENIE RADY** z dnia 22 maja 2017 r. w sprawie europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie i uchylające zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (2017/C 189/03) 15 czerwca 2017 r., Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H0615\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H0615(01)&from=EN)

▪ **Doświadczenie w edukacji dorosłych**

Kwalifikacje z zakresu andragogiki, dydaktyki i metodyki do prowadzenia edukacji osób dorosłych (ukończony program szkoleniowy z andragogiki lub doświadczenie w nauczaniu dorosłych przez minimum 3 lata), tzn. znajomość funkcjonowania dorosłych pod względem psychiki, stylów uczenia się, barier i oporów mogących pojawić się podczas przyswajania nowej wiedzy.

▪ **Inne krajowe standardy**

Kompetencje trenera muszą również odpowiadać ewentualnym krajowym standardom, jeśli takie istnieją.

Na podstawie powyższych kwalifikacji i doświadczeń, potencjalni trenerzy to między innymi:

- Specjaliści w zakresie edukacji przedszkolnej z doświadczeniem w prowadzeniu szkoleń;
- Psycholodzy dziecięcy lub terapeuci z wiedzą na temat opieki uwzględniającej traumę, rozwoju dziecka i prowadzenia szkoleń;
- Pracownicy socjalni z doświadczeniem w pracy z dziećmi i rodzinami z różnych środowisk kulturowych oraz doświadczeniem szkoleniowym;
- Edukatorzy lub trenerzy ze specjalistyczną wiedzą w dziedzinie studiów nad płcią, kompetencji kulturowych lub pokrewnych obszarów, mający doświadczenie w edukacji dorosłych.

STRUKTURA KURSU DOSKONALĄCEGO

Kurs to **trzy moduły**, z których każdy został starannie zaprojektowany, aby rozwijać konkretne obszary kompetencji zawodowych w edukacji wczesnodziecięcej. Obejmuje on tematy związane z kulturą, tożsamością płciową i orientacją seksualną oraz traumą.

Każdy moduł stanowi odrębną całość z własnym celem, efektami uczenia się i może być realizowany niezależnie lub jako część pełnego programu. W celu poszanowania heterogeniczności grupy edukacyjnej, składającej się z osób dorosłych o zróżnicowanym doświadczeniu, potrzebach i stylach uczenia się, program sprzyja elastyczności. Dzięki temu możliwe są zmiany pewnych aspektów oraz dostosowanie długości trwania poszczególnych modułów do indywidualnych stylów uczenia się i zobowiązań zawodowych uczestników.

W kolejnych częściach przedstawiono szczegółowy przegląd modułów, odpowiadających im tematów oraz struktury czasowej.

MODUŁY

MODUŁ I: KULTURA

▪ Główny cel nauczania

Zapoznanie uczestników z pojęciami migracji, różnorodności kulturowej oraz bezpieczeństwa, równości, uprzedzeń, stereotypów i dyskryminacji, a także wprowadzenie metod i technik, które mogą być stosowane w placówkach edukacji i opieki wczesnodziecięcej.

▪ Główne efekty kształcenia

Specjaliści przyjmują model introspekcji i autorefleksji w kontekście różnorodności kulturowej i stereotypów, wykazując zrozumienie i szacunek wobec tej różnorodności oraz potrafią utrzymać otwartą i nieoceniającą postawę. Stosują proaktywne podejście w budowaniu inkluzywnego, wspierającego, akceptującego oraz emocjonalnie, fizycznie i społecznie bezpiecznego środowiska edukacyjnego dla dzieci ze wszystkich kultur.

Kierują się koncepcją interkulturowości i są zmotywowani do poszukiwania nowych metod i technik promujących różnorodność kulturową w środowisku edukacyjnym i poza nim, zachęcając do wymiany kulturowej, interakcji i komunikacji, widząc w nich szansę na uczenie się od siebie nawzajem i rozwój.

Jednostki dydaktyczne i liczba godzin

Moduł I		
	Jednostki dydaktyczne	Przybliżona liczba godzin
1.	Rozpoznawanie, rozumienie i wspieranie równości oraz różnorodności kulturowej	2
2.	Aspekty migracji i ich wpływ na kulturę	2
3.	Przewycięzanie stereotypów, uprzedzeń i dyskryminacji	2
4.	Docenienie bezpieczeństwa kulturowego	2
5.	Promowanie możliwości wynikających z różnorodności kulturowej w praktyce	2
	SUMA	10

Jednostki dydaktyczne i efekty kształcenia

JEDNOSTKI DYDAKTYCZNE	
1. Rozpoznawanie, rozumienie i wspieranie równości oraz różnorodności kulturowej	
DEFINICJA	
Specjalista ds. opieki nad dziećmi rozpoznaje, rozumie i szanuje różnorodność kulturową wśród dzieci. Traktuje wszystkie dzieci równo, niezależnie od ich pochodzenia kulturowego, doceniając je i zapewniając im równe prawo do udziału, nauki i rozwoju. Wykorzystuje proaktywne podejście do budowania inkluzywnego i harmonijnego środowiska edukacyjnego, w którym dzieci mogą współpracować, budować relacje i szanować różnice kulturowe.	
REZULTAT	EFEKTY KSZTAŁCENIA
	<i>Po skończeniu jednostki dydaktycznej specjalista ds. opieki nad dziećmi będzie potrafił...</i>
WIEDZA	▪ zrozumieć pojęcie kultury i różnorodności kulturowej ▪ zidentyfikować podstawowe informacje dotyczące innych kultur, tradycji i pochodzenia ▪ wyjaśnić wpływ różnorodności kulturowej na rozwój i uczenie się dzieci ▪ wyjaśnić pojęcie równości kulturowej w kontekście edukacji wczesnodziecięcej ▪ rozpoznać niesprawiedliwości społeczne i bariery strukturalne, które mogą ograniczać równe szanse dzieci z różnych środowisk kulturowych ▪ rozpoznać własne braki wiedzy dotyczące poszczególnych kultur
UMIEJĘTNOŚCI	▪ rozpoznawać różnorodne pochodzenie kulturowe dzieci pozostających pod ich opieką ▪ dokonywać autorefleksji w kontekście pracy w środowisku międzykulturowym ▪ wyjaśniać pojęcie kultury w sposób przystępny dla dziecka ▪ realizować odpowiednie do wieku działania, które pozwolą dzieciom poznawać różne kultury i wyrażać swoją tożsamość kulturową ▪ poszukiwać informacji o każdej kulturze reprezentowanej w grupie, w tym o tradycjach, wartościach i stylach komunikacji, aby zapewnić spersonalizowane wsparcie
POSTAWY	▪ szanować różnorodne pochodzenie kulturowe dzieci i ich rodzin ▪ podejmować otwarty i pełen szacunku dialog w celu uczenia się od siebie i przełamywania podziałów kulturowych ▪ wspierać możliwości interakcji i zaangażowania osób z różnych środowisk ▪ szanować unikalne perspektywy i doświadczenia, które dzieci z różnych kultur wnoszą do grupy ▪ doceniać znaczenie różnorodności kulturowej w budowaniu poczucia przynależności i inkluzywności wszystkich dzieci ▪ zobowiązać się do zapewnienia każdemu dziecku równych szans edukacyjnych i rozwojowych niezależnie od jego pochodzenia kulturowego

JEDNOSTKI DYDAKTYCZNE

2. Aspekty migracji i ich wpływ na kulturę

DEFINICJA

Specjalista ds. opieki nad dziećmi rozumie pojęcie migracji i jej wpływ na dzieci oraz ich rodziny. Rozpoznaje, że migracja wpływa na tożsamość dziecka oraz jego proces socjalizacji. Dlatego wspiera i pielęgnuje proces kształtowania tożsamości i integracji, tworząc ciepłe, gościnne i akceptujące środowisko.

REZULTAT	EFEKTY KSZTAŁCENIA <i>Po skończeniu jednostki dydaktycznej specjalista ds. opieki nad dziećmi będzie potrafił...</i>
WIEDZA	▪ zdefiniować pojęcie migracji ▪ wymienić różne typy migracji ▪ zidentyfikować przyczyny migracji ▪ rozróżnić strategie akulturacji (asymilacja, integracja, separacja, marginalizacja) ▪ zidentyfikować wpływ migracji na dzieci i ich rodziny ▪ opisać rolę i zadania specjalistów ds. opieki nad dziećmi w procesie wspierania integracji dziecka z rodziny migracyjnej ▪ wskazać wyzwania, z jakimi mierzą się dzieci i ich rodziny w procesie migracji
UMIEJĘTNOŚCI	▪ udzielać wsparcia rodzinom i dzieciom w interakcjach międzykulturowych w celu zwiększenia akceptacji i szacunku wobec nowego otoczenia ▪ organizować regularne, odpowiednie do wieku zajęcia, w których dzieci mogą dzielić się swoimi doświadczeniami migracyjnymi we wspierającym i wolnym od ocen środowisku ▪ identyfikować wyzwania, z jakimi dziecko mierzy się w kontekście tożsamości kulturowej w trakcie doświadczenia migracyjnego ▪ rozpoznać strategię akulturacji przyjętą przez dziecko i jego rodzinę ▪ dostrzegać związki między zachowaniami i postawami dziecka a jego doświadczeniami migracyjnymi ▪ współpracować z ekspertami i instytucjami działającymi w obszarach wykraczających poza własne kompetencje, aby odpowiednio reagować na zidentyfikowane trudności i zapewnić adekwatne wsparcie ▪ stosować pozytywne wzmocnienie i zachętę, aby budować pewność siebie i wspierać dobrostan emocjonalny dzieci z doświadczeniem migracji
POSTAWY	▪ z otwartością i bez oceniania wysłuchiwać historii dziecka związanych z jego doświadczeniem migracyjnym ▪ akceptować różnorodność w środowisku edukacyjnym jako efekt procesów migracyjnych ▪ promować komunikację i interakcję międzykulturową ▪ być otwartym na wsparcie i porady ekspertów w obszarach wykraczających poza własne możliwości ▪ wykazywać elastyczność i zdolność adaptacji w odpowiedzi na zmieniające się potrzeby i wyzwania związane z migracją w edukacji wczesnodziecięcej

JEDNOSTKI DYDAKTYCZNE

3. Przewycięzanie stereotypów, uprzedzeń i dyskryminacji

DEFINICJA

Specjalista ds. opieki nad dziećmi potrafi prowadzić działania edukacyjne bez uproszczonych przekonań, uogólnień czy z góry przyjętych założeń na temat innych kultur, respektując prawa i obowiązki wszystkich dzieci oraz ich rodzin. Zachęca i wspiera indywidualną autorefleksję, otwartą i nieoceniającą komunikację oraz akceptację różnorodności kulturowej.

REZULTAT	EFEKTY KSZTAŁCENIA <i>Po skończeniu jednostki dydaktycznej specjalista ds. opieki nad dziećmi będzie potrafił...</i>
WIEDZA	▪ zdefiniować i rozróżnić pojęcia: stereotyp, uprzedzenie i dyskryminacja ▪ zrozumieć i opisać, w jaki sposób opresja, rasizm, dyskryminacja i stereotypizacja wpływają na jednostkę w życiu osobistym i zawodowym ▪ rozpoznać różne rodzaje stereotypów, uprzedzeń i dyskryminacji, posługując się przykładami ▪ zidentyfikować przyczyny i konsekwencje uprzedzeń i stereotypów ▪ zdefiniować różne strategie radzenia sobie z wyzwaniami wynikającymi z uprzedzeń i stereotypów w kontekście edukacji dzieci
UMIEJĘTNOŚCI	▪ stosować działania wspierające dzieci, w celu dostrzegania problemów wynikających z uprzedzeń i różnic kulturowych ▪ wspierać rozwiązywanie konfliktów między dziećmi spowodowanych stereotypami i uprzedzeniami ▪ rozróżniać różnice kulturowe i indywidualne, by unikać uogólnień lub założeń na temat dzieci ▪ wprowadzać temat uprzedzeń, stereotypów i dyskryminacji w sposób przyjazny dla dzieci ▪ organizować zajęcia zmniejszające luki w wiedzy i ograniczające nieporozumienia w kontekście stereotypów i uprzedzeń ▪ wspierać dzieci w refleksji nad ich postawami i przekonaniami wobec innych kultur ▪ przedstawiać dzieciom przykłady z życia, które zaprzeczają stereotypom ▪ krytycznie analizować treści i materiały edukacyjne, rozpoznając ukryte przekazy związane z uprzedzeniami i stereotypami
POSTAWY	▪ promować edukację i świadomość na temat szkodliwych skutków stereotypów, uprzedzeń i dyskryminacji ▪ wspierać rozwój umiejętności krytycznego myślenia, pozwalających kwestionować stereotypy i uprzedzenia ▪ obiektywnie podchodzić do sytuacji konfliktowych wynikających z uprzedzeń i stereotypów ▪ zachęcać do empatii i spojrzenia z perspektywy innych osób ▪ dawać przykład, kwestionując stereotypy i uprzedzenia własnymi słowami i działaniami ▪ nieustannie prowadzić autorefleksję na temat własnych stereotypów, uprzedzeń i dyskryminacji

JEDNOSTKI DYDAKTYCZNE

4. Docenianie bezpieczeństwa kulturowego

DEFINICJA

Specjalista ds. opieki nad dziećmi wspiera i tworzy emocjonalnie, fizycznie i społecznie bezpieczne środowisko edukacyjne dla dzieci ze wszystkich kultur. Szanuje kulturowe pochodzenie każdego dziecka i umożliwia wszystkim dzieciom kształtowanie tożsamości kulturowej oraz docenianie własnej wyjątkowości – bez obawy przed oceną przez innych i dyskryminacją.

REZULTAT	EFEKTY KSZTAŁCENIA <i>Po skończeniu jednostki dydaktycznej specjalista ds. opieki nad dziećmi będzie potrafił...</i>
WIEDZA	▪ zdefiniować pojęcie bezpieczeństwa kulturowego w kontekście edukacji przedszkolnej ▪ rozpoznać potencjalne bariery w nauce i socjalizacji dzieci z różnych środowisk kulturowych ▪ opisać techniki i metody przezwyciężania barier w nauce i socjalizacji dzieci z różnych środowisk kulturowych ▪ wyjaśnić znaczenie dzielenia się i wyrażania emocji przez dzieci w odniesieniu do środowiska wielokulturowego ▪ wyjaśnić rolę pozytywnej atmosfery edukacyjnej w budowaniu poczucia bezpieczeństwa kulturowego ▪ rozpoznać rolę specjalisty ds. opieki nad dziećmi w tworzeniu poczucia bezpieczeństwa kulturowego w środowisku edukacyjnym
UMIEJĘTNOŚCI	▪ rozpoznać bariery w nauce i socjalizacji dzieci z różnych środowisk kulturowych, gdy te się pojawią ▪ organizować zajęcia umożliwiające dzieciom wyrażanie emocji i dzielenie się nimi w kontekście środowiska wielokulturowego ▪ wspierać naukę dzieci uczących się nowego języka oraz poznawać podstawowe słowa w języku ojczystym dziecka w celu ułatwienia komunikacji i zrozumienia ▪ stosować podejście uwzględniające kontekst kulturowy przy ustalaniu zasad dyscyplinowania, dbając o ich spójność z tłem kulturowym dziecka ▪ modyfikować środowisko, w jakim następuje opieka nad dzieckiem, aby uwzględniało różnorodne praktyki kulturowe (np. potrzeby żywieniowe) ▪ wdrażać strategie dydaktyczne reagujące na potrzeby kulturowe, które wspierają rozwój i naukę wszystkich dzieci ▪ tworzyć środowisko edukacyjne przyjazne i otwarte na wszystkie kultury
POSTAWY	▪ szanować różnorodne pochodzenie kulturowe i doświadczenia dzieci oraz ich rodzin ▪ akceptować i respektować unikalne praktyki kulturowe i przekonania każdego dziecka i rodziny ▪ demonstrować przekonanie o znaczeniu wrażliwości kulturowej w budowaniu środowiska sprzyjającego rozwojowi i integracji wszystkich dzieci ▪ przyjmować odpowiedzialność za tworzenie środowiska edukacyjnego przyjaznego i integrującego wszystkie kultury ▪ wykazywać wrażliwość kulturową w kontaktach z dziećmi, rodzinami i personelem

JEDNOSTKI DYDAKTYCZNE

5. Promowanie możliwości wynikających z różnorodności kulturowej w praktyce

DEFINICJA

Kierując się koncepcją międzykulturowości, specjalista ds. opieki nad dziećmi poszukuje nowych metod i technik promowania różnorodności kulturowej w środowisku edukacyjnym i poza nim. Wykorzystuje własną kreatywność, aby wspierać wymianę kulturową, interakcję i komunikację, postrzegając je jako szansę na wspólne uczenie się i rozwój społeczności.

REZULTAT	EFEKTY KSZTAŁCENIA <i>Po skończeniu jednostki dydaktycznej specjalista ds. opieki nad dziećmi będzie potrafił...</i>
WIEDZA	▪ rozpoznać elementy programu edukacyjnego, które są elastyczne i umożliwiają włączenie do nich tematów oraz aktywności kulturowych ▪ wyjaśnić znaczenie kreatywności w kontekście wymiany kulturowej i wzajemnego zrozumienia ▪ wymienić kreatywne metody i techniki nauczania wspierające dzielenie się kulturą i wzajemny szacunek ▪ wyjaśnić znaczenie współpracy międzysektorowej (np. z organizacjami, instytucjami) w celu uwzględnienia różnorodności kulturowej dzieci i ich rodzin ▪ zidentyfikować potencjalnych partnerów w społeczności lokalnej wspierających dzielenie się kulturą i jej wymianę w ramach edukacji przedszkolnej ▪ rozpoznać potrzebę ciągłego kształcenia i doskonalenia zawodowego w kontekście zmian kulturowych
UMIEJĘTNOŚCI	▪ rozwijać konstruktywne relacje społeczne między grupami i jednostkami reprezentującymi różne środowiska kulturowe ▪ organizować wydarzenia i działania celebrujące różnorodność kulturową oraz wspierające wzajemne zrozumienie dzieci ▪ stosować kreatywne techniki (np. drama, sztuka), by w angażujący sposób wspierać zrozumienie i dzielenie się kulturą ▪ organizować wycieczki do instytucji kultury oraz na wydarzenia kulturalne ▪ planować projekty wspierające różnorodność kulturową i wymianę doświadczeń ▪ wybierać kulturowo adekwatne książki, piosenki i aktywności do włączenia w program edukacyjny ▪ być na bieżąco z nowymi technikami i metodami nauczania w kontekście edukacji międzykulturowej
POSTAWY	▪ pielęgnować wymianę międzykulturową ▪ mieć świadomość własnych ograniczeń w organizowaniu edukacji w społeczności międzykulturowej ▪ promować wymianę kulturową i możliwości edukacyjne, które ułatwiają dzielenie się wiedzą, umiejętnościami i doświadczeniami ponad granicami kulturowymi ▪ wspierać inicjatywy integrujące różnorodne społeczności poprzez festiwale kulturowe, wydarzenia i projekty lokalne celebrujące dziedzictwo kulturowe oraz promujące dialog międzykulturowy ▪ doceniać wartość ciągłego rozwoju zawodowego i kształcenia w odpowiedzi na dynamiczne zmiany kulturowe ▪ być otwartym na innowacyjne metody i techniki nauczania

MODUŁY

MODUŁ II: TOŻSAMOŚĆ PŁCIOWA I ORIENTACJA SEKSUALNA

Główny cel nauczania

Wyposażyć specjalistów ds. opieki nad dziećmi w wiedzę, umiejętności i postawy niezbędne do tworzenia inkluzywnych środowisk, które szanują i celebryją różnorodne tożsamości płciowe oraz orientacje seksualne. Obejmuje to skuteczną komunikację z rodzinami, przeciwdziałanie uprzedzeniom i stereotypom, promowanie edukacji antydyskryminacyjnej, tworzenie emocjonalnie wspierającej przestrzeni oraz stosowanie praktyk włączających w celu zapewnienia dobrostanu i rozwoju każdego dziecka.

Główne efekty kształcenia

Specjaliści posiadają wiedzę na temat tożsamości płciowych i orientacji seksualnych, są świadomi własnych przekonań, a w komunikacji z dziećmi i rodzinami wykazują empatię, zaufanie, inkluzywność, poczucie bezpieczeństwa oraz otwartość. Skutecznie promują integrację i zapobiegają dyskryminacji, szczególnie w odniesieniu do tożsamości płciowej i orientacji seksualnej, poprzez rozpoznawanie i przeciwdziałanie uprzedzeniom, wspieranie komunikacji, bycie pozytywnym wzorcem oraz efektywne rozwiązywanie konfliktów. Potrafią tworzyć bezpieczne i emocjonalnie wspierające środowiska edukacyjne dla wszystkich dzieci.

Jednostki dydaktyczne i liczba godzin

Moduł II		
	Jednostki dydaktyczne	Przybliżona liczba godzin
	Zrozumienie różnic między tożsamością płciową a orientacją seksualną	2
	Uznawanie różnych orientacji seksualnych i tożsamości płciowych w kontekście rodziny	2
	Zmiana sposobu postrzegania: od uprzedzeń, stereotypów i dyskryminacji do szacunku	3
	Metody tworzenia emocjonalnie wspierającego środowiska	3
	SUMA	10

Jednostki dydaktyczne i efekty kształcenia

JEDNOSTKI DYDAKTYCZNE	
1. Zrozumienie różnic między tożsamością płciową a orientacją seksualną	
DEFINICJA	
Specjalista ds. opieki nad dziećmi powinien rozumieć, że tożsamość płciowa i orientacja seksualna to dwa odrębne, choć powiązane aspekty tożsamości: tożsamość płciowa ma charakter osobisty, natomiast orientacja seksualna – interpersonalny. Profesjonalista powinien posiadać wiedzę na temat różnych tożsamości i orientacji, umieć promować inkluzywność zarówno w środowisku edukacyjnym, jak i poza nim, a także weryfikować własne przekonania wewnętrzne, aby unikać przekazywania dzieciom i rodzinom stereotypowych komunikatów – zarówno jawnych, jak i ukrytych.	
REZULTAT	EFEKTY KSZTAŁCENIA
	<i>Po skończeniu jednostki dydaktycznej specjalista ds. opieki nad dziećmi będzie potrafił...</i>
WIEDZA	▪ rozumieć tożsamość płciową jako głęboko odczuwane poczucie bycia mężczyzną, kobietą, oboma płciami, żadną z nich lub gdzieś pomiędzy – oraz jej rozwój u dzieci ▪ rozumieć orientację seksualną jako trwały wzorzec romantycznego lub seksualnego pociągu, który może w pełni ujawnić się dopiero w okresie dojrzewania ▪ wymieniać różnorodne tożsamości płciowe wykraczające poza binarny podział na mężczyznę i kobietę oraz rozumieć, w jaki sposób dzieci mogą eksplorować i wyrażać swoją tożsamość płciową na różne sposoby ▪ odróżniać tożsamość płciową od płci biologicznej, uznając, że tożsamość płciowa jest wewnętrzna i może (ale nie musi) pokrywać się z płcią przypisaną przy urodzeniu ▪ identyfikować społeczne i kulturowe czynniki wpływające na rozwój i ekspresję tożsamości płciowej oraz orientacji seksualnej, w tym normy, stereotypy i dyskryminację ▪ znać najważniejsze krajowe i międzynarodowe przepisy prawa oraz rezolucje dotyczące tematu
UMIEJĘTNOŚCI	▪ odpowiadać na pytania dzieci związane z tematyką tożsamości płciowej i orientacji seksualnej w sposób dostosowany do ich wieku ▪ prowadzić badania dotyczące różnic kulturowych w rolach płciowych w celu lepszego zrozumienia pochodzenia i zachowania dzieci ▪ stosować strategie, dzięki którym dzieci będą czuły się dobrze same ze sobą i w relacjach z innymi ▪ systematycznie weryfikować własną wiedzę w tych obszarach i aktywnie uzupełniać braki poprzez dalsze kształcenie i poszukiwanie informacji
POSTAWY	▪ okazywać szacunek dla prawa dzieci do samookreślenia i autonomii w eksplorowaniu i wyrażaniu swojej tożsamości płciowej oraz orientacji seksualnej, uznając ich wpływ na definiowanie samych siebie ▪ zachować otwartość i elastyczność wobec potencjalnych zmian i rozwoju tożsamości płciowej i orientacji seksualnej ▪ zachęcać dzieci do akceptacji różnorodności tożsamości płciowych i orientacji seksualnych ▪ uwzględniać pochodzenie każdego dziecka (np. rodzinne, kulturowe) podczas rozmów na temat tożsamości płciowej i orientacji seksualnej

JEDNOSTKI DYDAKTYCZNE

2. Uznawanie różnych orientacji seksualnych i tożsamości płciowych w kontekście rodziny

DEFINICJA

Specjalista ds. opieki nad dziećmi powinien potrafić rozmawiać z członkami rodzin na temat tożsamości płciowej i orientacji seksualnej. Powinien stosować skuteczne strategie komunikacyjne w sytuacjach, gdy rodziny wykazują opór wobec tych tematów, a jednocześnie analizować własne uprzedzenia. Powinien być świadomy stereotypów i uprzedzeń oraz ich wpływu na dobrostan i rozwój dziecka, a także przekazywać tę wiedzę rodzinom.

REZULTAT	EFEKTY KSZTAŁCENIA
	<i>Po skończeniu jednostki dydaktycznej specjalista ds. opieki nad dziećmi będzie potrafił...</i>
WIEDZA	▪ stosować odpowiednie strategie komunikacji w kontaktach z rodzinami ▪ identyfikować podstawowe mechanizmy obronne i opory, jakie mogą przejawiać rodziny ▪ wyjaśniać wpływ dynamiki rodzinnej, norm kulturowych, przekonań religijnych i postaw społecznych na akceptację i uznanie różnorodnych orientacji seksualnych i tożsamości płciowych w środowisku rodzinnym ▪ rozumieć potencjalne wyzwania, bariery i konsekwencje, z jakimi mogą mierzyć się osoby LGBTIQ+ w rodzinie i społeczeństwie
UMIEJĘTNOŚCI	▪ tworzyć przestrzeń – fizyczną i psychiczną – do rozmowy z członkami rodzin na temat tożsamości płciowej i orientacji seksualnej ▪ wspierać rodziców i opiekunów w uznawaniu tożsamości płciowej oraz orientacji seksualnej ich dzieci, oferując materiały edukacyjne i wskazówki dotyczące pozytywnej komunikacji i akceptacji w rodzinie ▪ stosować techniki rozwiązywania konfliktów w sytuacjach spornych dotyczących akceptacji ▪ podejmować działania w przypadku nietolerancyjnych zachowań członków rodzin wobec dzieci lub całych rodzin reprezentujących różne orientacje i tożsamości płciowe ▪ organizować różnorodne aktywności angażujące członków rodzin, mające na celu wprowadzenie tematyki tożsamości płciowej i orientacji seksualnej ▪ pełnić funkcję mediatora w rozmowach między dzieckiem a członkami rodziny dotyczących tożsamości płciowej i orientacji seksualnej
POSTAWY	▪ wspierać otwartą i szczerą komunikację między członkami rodziny ▪ nie wyrażać osądów ani osobistych opinii w kontaktach z rodzinami i ich dziećmi ▪ budować atmosferę bezpieczeństwa i zaufania dla rodziców lub opiekunów ▪ promować równość, godność i szacunek wobec wszystkich członków rodziny, niezależnie od ich orientacji seksualnej czy tożsamości płciowej, i działać na rzecz tworzenia inkluzywnych środowisk rodzinnych ▪ wykazywać empatię wobec członków rodzin, którzy mają trudność w akceptacji lub zrozumieniu tożsamości LGBTIQ+, uznając, że zmiana i rozwój wymagają czasu i wsparcia

JEDNOSTKI DYDAKTYCZNE

3. Zmiana sposobu postrzegania: od uprzedzeń, stereotypów i dyskryminacji do szacunku

DEFINICJA

Specjaliści ds. opieki nad dziećmi powinni skutecznie promować włączanie i zapobiegać dyskryminacji. Obejmuje to rozumienie tożsamości płciowej i orientacji seksualnej, rozpoznawanie i przeciwdziałanie uprzedzeniom, wspieranie komunikacji, prezentowanie pozytywnych wzorców oraz skuteczne rozwiązywanie konfliktów. Proaktywne podejście do tych kwestii umożliwia tworzenie bezpiecznego i wspierającego środowiska edukacyjnego dla wszystkich dzieci.

REZULTAT	EFEKTY KSZTAŁCENIA <i>Po skończeniu jednostki dydaktycznej specjalista ds. opieki nad dziećmi będzie potrafił...</i>
WIEDZA	- zdefiniować pojęcia uprzedzenia, stereotyp i dyskryminacja w kontekście tożsamości płciowej i orientacji seksualnej - wyjaśnić wpływ uprzedzeń i stereotypów płciowych na rozwój dzieci - opisać rolę uprzedzeń płciowych w języku - zidentyfikować czynniki społeczne i kulturowe wpływające na rozwój i ekspresję tożsamości płciowej oraz orientacji seksualnej, w tym normy, stereotypy, uprzedzenia i dyskryminację - zrozumieć różne formy dyskryminacji i uprzedzeń, z jakimi mogą się spotkać osoby i rodziny LGBTIQ+, w tym werbalne nękanie, wykluczenie społeczne, uprzedzenia instytucjonalne i przemoc - wyjaśnić psychologiczny i emocjonalny wpływ dyskryminacji i uprzedzeń na osoby i rodziny LGBTIQ+ - opisać zróżnicowane doświadczenia życiowe osób o różnych tożsamościach płciowych i orientacjach seksualnych, które przeczą stereotypom
UMIEJĘTNOŚCI	- zwiększać świadomość na temat uprzedzeń i stereotypów w codziennej pracy pedagogicznej - oceniać własne uprzedzenia, w tym językowe, aby zapewnić sprawiedliwe, równe i pełne szacunku interakcje z dziećmi - tworzyć włączające środowisko, w którym dzieci mogą eksplorować i wyrażać swoją tożsamość płciową i orientację seksualną bez obawy przed oceną czy dyskryminacją - wykorzystywać materiały dydaktyczne odzwierciedlające różnorodność, aby każde dziecko czuło się reprezentowane i włączone - analizować i modyfikować materiały dydaktyczne w celu pozytywnego odniesienia się do różnorodności płciowej - przewodzić odpowiednie do wieku rozmowy i działania związane z różnorodnością płciową, używając języka i przykładów dostosowanych do poziomu rozwoju dzieci - kwestionować normy płciowe i reagować na przypadki dyskryminacji lub uprzedzeń płciowych w interakcjach z dziećmi, wykorzystując takie sytuacje jako okazje do nauki empatii, zrozumienia i szacunku
POSTAWY	- wspierać krytyczne myślenie w kontekście sprawiedliwości i równości wobec różnych tożsamości płciowych i orientacji seksualnych - brać pod uwagę i szanować indywidualne pochodzenie każdego dziecka w rozmowach o uprzedzeniach i stereotypach płciowych - wykazywać odporność i determinację w przeciwstawianiu się dyskryminacji i uprzedzeniom, uznając, że zmiana wymaga wytrwałości, współpracy i wspólnych działań

JEDNOSTKI DYDAKTYCZNE

4. Metody tworzenia emocjonalnie wspierającego środowiska

DEFINICJA

Specjaliści ds. opieki nad dziećmi powinni umieć tworzyć środowisko emocjonalnego wsparcia, w którym każda osoba czuje się bezpieczna, doceniana i szanowana oraz może wyrażać swoje emocje bez obawy przed oceną czy krytyką. W codziennej pracy uwzględniają znaczenie uznania, empatii, zaufania, inkluzywności, bezpieczeństwa oraz otwartej komunikacji. Zapewniają indywidualne wsparcie wszystkim dzieciom i prowadzą edukację antydyskryminacyjną opartą na pedagogice włączającej, wykorzystując inkluzywną zabawę, język i materiały – od neutralnych zasad ubioru po dostosowane programy nauczania. W razie potrzeby korzystają z praktyk przeciwdziałania przemocy, ciągłego dokształcania oraz wsparcia zewnętrznych ekspertów.

REZULTAT	EFEKTY KSZTAŁCENIA
	<i>Po skończeniu jednostki dydaktycznej specjalista ds. opieki nad dziećmi będzie potrafił...</i>
WIEDZA	- wyjaśnić rolę specjalistów ds. opieki nad dziećmi w tworzeniu emocjonalnie wspierającego i bezpiecznego środowiska uwzględniającego różnorodność płci - być na bieżąco z aktualnym słownictwem dotyczącym płci oraz inkluzywnymi metodami nauczania - opisać potrzeby dzieci niebinarnych i ze środowiska LGBTIQ+ oraz sposoby ich wspierania - zidentyfikować zasoby i sieci wsparcia dla dzieci LGBTIQ+ i ich rodzin, w tym usługodawców opieki zdrowotnej, szkolnych doradców oraz organizacji młodzieżowych LGBTIQ+
UMIEJĘTNOŚCI	- tworzyć bezpieczną przestrzeń, w której dzieci LGBTIQ+ mogą być sobą bez obawy przed oceną lub dyskryminacją, poprzez inkluzywny język, ekspozycję materiałów uznających różnorodność płci i tożsamości oraz zapewnienie dostępu do niezbędnych zasobów - stosować strategie, dzięki którym dzieci czują się dobrze ze sobą i z innymi oraz nawiązują przyjaźnie oparte na wspólnych zainteresowaniach - wspierać równość edukacyjną, sprzeciwiać się dyskryminacji i wspierać praktyki promujące równość, a także łączyć dzieci i rodziny z grupami wsparcia, poradnictwem i przyjazną opieką zdrowotną - szukać wsparcia u współpracowników lub organizacji zawodowych w przypadku złożonych sytuacji związanych z dyskryminacją na tle płciowym - stosować techniki interwencji kryzysowej w celu zapewnienia natychmiastowego bezpieczeństwa i wsparcia dla osób i rodzin doświadczających dyskryminacji lub prześladowania - słuchać dzieci i uznawać ich doświadczenia, aby czuły się wysłuchane i wspierane - wspierać eksplorację tożsamości dzieci, tworząc bezpieczne i wspierające środowisko
POSTAWY	- promować atmosferę emocjonalnego bezpieczeństwa, w której każdy może uczestniczyć w takim stopniu, w jakim chce, a wszyscy są traktowani z szacunkiem i życzliwością - zachęcać do budowania wspólnoty, w której każda osoba jest ceniona jako unikalna jednostka, mająca coś do zaoferowania, a wszyscy są odpowiedzialni za troskę o siebie nawzajem - akceptować różnorodność i konfrontować własne uprzedzenia wobec osób i rodzin LGBTIQ+

MODUŁY

MODUŁ III: TRAUMA

Główny cel nauczania

Wyposażenie specjalistów ds. opieki nad dziećmi w wiedzę, umiejętności i odpowiednie nastawienie niezbędne do skutecznego rozumienia i reagowania na traumę, zwłaszcza w kontekście przymusowego przesiedlenia. Obejmuje to przekazanie kompleksowego zrozumienia czym jest trauma, różnorodnych kryzysów rodzinnych i praktyki uwzględniającej traumę, przy jednoczesnym podkreśleniu wrażliwości kulturowej i zasad etycznych. Trenerzy dążą do rozwijania empatii, odporności psychicznej oraz praktyk troski o siebie wśród specjalistów, umożliwiając im budowanie relacji opartych na zaufaniu i udzielanie stosownego wsparcia dzieciom i rodzinom dotkniętym traumą.

Główne efekty kształcenia

Specjalista ds. opieki nad dziećmi wykazuje kompleksowe zrozumienie i wrażliwość wobec zjawiska traumy, w szczególności związanej z przymusowym przesiedleniem, poprzez rozpoznawanie różnorodnych czynników wpływających na kryzysy rodzinne oraz stosowanie działań uwzględniających przeżycia związane z traumą. Nawiązuje relacje z dziećmi i rodzinami oparte na zaufaniu, oferując spersonalizowane wsparcie z poszanowaniem wrażliwości kulturowej. Poprzez rozwój samoświadomości i budowanie odporności psychicznej dba zarówno o własny dobrostan, jak i o dobrostan dzieci i rodzin, z którymi pracuje.

Jednostki dydaktyczne i liczba godzin

Moduł III		
	Jednostki dydaktyczne	Przybliżona liczba godzin
1.	Zrozumienie traumy i jej konsekwencji, wzorców zachowań oraz objawów traumy u dzieci	2
2.	Kontekst i trauma spowodowana przymusowym przesiedleniem	2
3.	Zrozumienie rodziny w kryzysie	2
4.	Budowanie relacji opartej na zaufaniu i empatii z dziećmi i rodzinami dotkniętymi traumą	2
5.	Znaczenie samoświadomości i troski o siebie w pracy profesjonalistów	2
	SUMA	10

Jednostki dydaktyczne i efekty kształcenia

JEDNOSTKI DYDAKTYCZNE	
1. Zrozumienie traumy i jej konsekwencji, wzorców zachowań oraz objawów traumy u dzieci	
DEFINICJA	
Specjalista ds. opieki nad dziećmi rozumie pojęcie traumy i posiada wrażliwość umożliwiającą dostrzeganie jej wpływu na dzieci. Potrafi rozpoznać objawy i wzorce zachowań wykształcone u dzieci w wyniku przeżytej traumy, a także opiekować się nimi uwzględniając przeżytą przez nie traumę w celu tworzenia bezpiecznego i wspierającego środowiska. Wszystko to realizuje w zgodzie z zasadami etyki, z poszanowaniem godności i praw dziecka.	
REZULTAT	EFEKTY KSZTAŁCENIA
	<i>Po skończeniu jednostki dydaktycznej specjalista ds. opieki nad dziećmi będzie potrafił...</i>
WIEDZA	zdefiniować, czym jest trauma oraz porównać różne jej rodzaje (przemoc: fizyczna, seksualna, domowa, społeczna, zaniedbanie, katastrofy naturalne)
	zrozumieć neurobiologiczny wpływ traumy na rozwijający się mózg, w tym jak ekspozycja na trudne doświadczenia wpływa na funkcjonowanie poznawcze, emocjonalne i behawioralne
	rozpoznać typowe objawy traumy występujące u dzieci (odróżnić reakcje na traumę ostrą i przewlekłą)
	wymienić potencjalne czynniki wyzwalające reakcje traumatyczne u dzieci i opisać ich wpływ na zachowanie
	wyjaśnić czynniki sprzyjające budowaniu wytrzymałości u dzieci w obliczu traumy
	sklasyfikować wzorce zachowań mogące powstać w wyniku przeżytej traumy
UMIEJĘTNOŚCI	stosować skutecznie obserwację w celu rozpoznania i dokumentowania zachowań związanych z traumą
	wdrażać działania uwzględniające traumę w celu stworzenia bezpiecznego i wspierającego środowiska dla dzieci po trudnych doświadczeniach
	dostosowywać empatię i styl komunikacji do dzieci przejawiających zachowania związane z traumą
	planować i realizować odpowiednie do wieku aktywności wspierające odporność psychiczną i rozwój mechanizmów radzenia sobie z trudnymi sytuacjami
	stosować podejście interdyscyplinarne w celu wsparcia procesu zdrowienia dzieci, współpracując z profesjonalistami i ekspertami w zakresie traumy
	oceniać potrzeby i sytuacje nagłe oraz kierować do odpowiednich specjalistów zew.
POSTAWY	szanować indywidualne różnice w reakcjach dzieci na traumę, uznając potrzebę spersonalizowanego podejścia
	okazywać empatię dzieciom doświadczającym traumy, dostrzegając wyzwania przed jakimi stoją, ich mocne strony i godność
	wykazywać cierpliwość w pracy z dziećmi, u których występują trudne zachowania będące efektem traumy
	wspierać i aktywnie uczestniczyć w działaniach promujących odporność psychiczną i budowanie wytrzymałości u dzieci dotkniętych traumą
	wspierać współpracę z rodzicami, opiekunami i innymi specjalistami, uznając wagę wspólnego podejścia w opiece nad dziećmi, które przeżyły traumę
	wspierać podejście oparte na sile, koncentrujące się na szukaniu mocnych stron i potencjale dzieci dotkniętych traumą
	przestrzegać zasad etyki, w tym poufności i poszanowania godności oraz praw dzieci dotkniętych traumą

JEDNOSTKI DYDAKTYCZNE

2. Kontekst i trauma spowodowana przymusowym przesiedleniem

DEFINICJA

Specjalista ds. opieki nad dziećmi potrafi zrozumieć traumę wynikającą z przymusowego przesiedlenia. Podchodzi do każdego dziecka dotkniętego traumą w sposób holistyczny, uwzględniając kontekst przeżytej traumy oraz wdrażając dostosowane metody i strategie odpowiadające na psychologiczne, społeczne i emocjonalne potrzeby dziecka.

REZULTAT	EFEKTY KSZTAŁCENIA
	<i>Po skończeniu jednostki dydaktycznej specjalista ds. opieki nad dziećmi będzie potrafił...</i>
WIEDZA	- opisać przyczyny przymusowego przesiedlenia (wojna, prześladowania, ubóstwo itp.) - zrozumieć ogólny wpływ przymusowego przesiedlenia na człowieka - wyjaśnić główne konsekwencje przymusowego przesiedlenia dla funkcjonowania psychospołecznego dziecka - opisać pojęcie traumy wtórnej/zastępczej (bodziec, ucieczka, przybycie) - wymienić zasoby, usługi i sieci wsparcia dostępne dla przesiedlonych osób i społeczności
UMIEJĘTNOŚCI	- wyszukiwać i zbierać informacje oraz fakty dotyczące bieżących wydarzeń związanych z przymusowym przesiedleniem i migracją, aby lepiej rozumieć doświadczenia dzieci - odpowiadać na pytania dzieci dotyczące wydarzeń i okoliczności związanych z przymusowym przesiedleniem, używając języka dostosowanego do wieku - wyjaśniać pojęcie traumy i jej skutków w sposób przyjazny dla dziecka - współpracować z wewnętrznymi i zewnętrznymi specjalistami tworzącymi system wsparcia dla dzieci przesiedlonych i ich rodzin
POSTAWY	- szanować pochodzenie kulturowe i indywidualne doświadczenia każdego dziecka - analizować własne zachowania i postawy wobec osób dotkniętych przymusowym przesiedleniem - okazywać współczucie – zamiast litości – wobec doświadczeń przesiedlonych dzieci i rodzin, uznając ich odporność psychiczną i mocne strony - być otwartym na naukę płynącą z różnych perspektyw i doświadczeń życiowych - wykazywać elastyczność w adaptacji do nieprzewidzianych sytuacji wynikających z wydarzeń związanych z przymusowym przesiedleniem

JEDNOSTKI DYDAKTYCZNE

3. Zrozumienie rodziny w kryzysie

DEFINICJA

Specjalista ds. opieki nad dziećmi rozpoznaje różnorodne czynniki wpływające na sytuacje kryzysowe w rodzinie oraz rozumie wpływ traumy na dzieci i rodziny w trakcie tych kryzysów, w tym oznaki przeciążenia emocjonalnego oraz fazy kryzysu. Stosując metody uwzględniające wpływ traumy, zapewnia skuteczną interakcję między dziećmi oraz tworzy środowisko integrujące i wspierające. Kierując się wrażliwością kulturową i szacunkiem wobec unikalnej dynamiki rodzinnej, potrafi efektywnie komunikować się z rodziną, identyfikować i uzyskiwać dostęp do odpowiednich zasobów lokalnych, a także współpracować z różnymi specjalistami, aby zapewnić rodzinie kompleksowe i dostosowane wsparcie.

REZULTAT	EFEKTY KSZTAŁCENIA
	<i>Po skończeniu jednostki dydaktycznej specjalista ds. opieki nad dziećmi będzie potrafił...</i>
WIEDZA	▪ rozpoznawać różnorodne kulturowe i społeczno-ekonomiczne czynniki mogące wpływać na kryzysy rodzinne ▪ wymieniać i rozróżniać elementy przyczyniające się do kryzysu w rodzinie ▪ identyfikować i opisywać fazy kryzysu w rodzinie ▪ wymieniać oznaki/efekty kryzysu odczuwane przez członków rodziny
UMIEJĘTNOŚCI	▪ analizować istotne informacje na temat historii rodziny, jej dynamiki oraz obecnych trudności, w celu opracowania skutecznych strategii zapobiegania kryzysowi ▪ stosować aktywne słuchanie w kontakcie z rodzinami w kryzysie, aby lepiej zrozumieć ich potrzeby i obawy ▪ zbierać informacje o dostępnych rozwiązaniach socjalnych i usługach, które mogą być pomocne dla rodzin w kryzysie ▪ przygotowywać i organizować działania wspierające we współpracy z rodzinami, informując je o dostępnych zasobach oraz wspierając dobrostan dzieci w kryzysie ▪ współpracować z innymi specjalistami, takimi jak terapeuci, doradcy i inni, aby zapewnić rodzinom wsparcie interdyscyplinarne ▪ prowadzić otwartą, wolną od ocen i kulturowo wrażliwą rozmowę z dziećmi i rodzinami, budując zaufanie i kontakty
POSTAWY	▪ doceniać unikalność indywidualnych doświadczeń i wyzwań, z jakimi mierzą się dzieci z rodzin w kryzysie ▪ uznawać i szanować dynamikę rodzinną, akceptując różnorodność struktur rodzinnych oraz mechanizmów radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych ▪ kierować się zasadami podejścia uwzględniającego traumę, rozpoznając i reagując na indywidualne potrzeby emocjonalne dzieci dotkniętych kryzysem rodzinnym ▪ uznawać długofalowy wpływ traumy na dzieci i rodziny, okazując współczucie i wspierającą postawę w relacjach ▪ doceniać opinie i perspektywy dzieci i rodzin w kryzysie, aktywnie angażując ich w procesy decyzyjne dotyczące ich dobrostanu ▪ przeciwdziałać stygmatyzacji i stereotypom dotyczącym rodzin w kryzysie, promując pozytywne i inkluzywne środowisko dla wszystkich dzieci

JEDNOSTKI DYDAKTYCZNE

4. Budowanie relacji opartej na zaufaniu i empatii z dziećmi i rodzinami dotkniętymi traumą

DEFINICJA

Specjalista ds. opieki nad dziećmi rozumie, jak ważne jest budowanie i utrzymywanie relacji opartej na zaufaniu i empatii z dziećmi dotkniętymi traumą oraz ich rodzinami. Jest świadomy znaczenia rozpoznawania i wyrażania emocji oraz potrzeb – zarówno własnych, jak i cudzych – oraz wpływu empatii na kształtowanie zdrowych relacji międzyludzkich, wspierających dzieci w odzyskiwaniu poczucia bezpieczeństwa. Jego zachowanie odzwierciedla postawę spokoju (mindfulness) zarówno w trudnych, jak i codziennych sytuacjach w pracy z dziećmi i ich rodzinami.

REZULTAT	EFEKTY KSZTAŁCENIA <i>Po skończeniu jednostki dydaktycznej specjalista ds. opieki nad dziećmi będzie potrafił...</i>
WIEDZA	▪ zrozumieć znaczenie empatii i zaufania w budowaniu i utrzymywaniu zdrowych relacji międzyludzkich z dziećmi (doświadczającymi traumy) i rodzinami ▪ wzbogacać słownictwo dotyczące emocji – znać i wymieniać zarówno przyjemne, jak i nieprzyjemne uczucia ▪ wzbogacać słownictwo dotyczące potrzeb – rozumieć ich różnorodność i uniwersalność ▪ rozróżniać potrzeby od strategii ich zaspokajania (sposobów, pragnień) ▪ identyfikować słowa niosące ukryte osądy, krytykę, interpretacje itp. i odróżniać je od faktów ▪ wymieniać różne strategie i metody wspierające poczucie sprawczości, pewność siebie i odzyskiwanie godności u dzieci
UMIEJĘTNOŚCI	▪ stosować aktywne słuchanie jako technikę lepszego rozumienia słów i zachowania dzieci oraz rodzin dotkniętych traumą ▪ modyfikować własne wypowiedzi i reakcje – komunikować się w sposób świadomy i uważny, szczególnie w kontaktach z dziećmi po traumie ▪ dawać dzieciom przestrzeń do adekwatnego wyrażania siebie, zamiast tłumienia i ograniczania emocji ▪ świadomie wybierać słowa wspierające relację empatyczną i opartą na zaufaniu ▪ tworzyć i utrzymywać relacje oparte na wzajemnym zrozumieniu, docenieniu, szacunku i bezpieczeństwie ▪ rozpoznawać, rozumieć i adekwatnie kontrolować własne reakcje emocjonalne w kontakcie z dziećmi i rodzinami
POSTAWY	▪ być świadomym własnych uprzedzeń i ich wpływu na blokowanie relacji opartej na zaufaniu i empatii ▪ odróżniać własne uczucia od uczuć innych osób ▪ odróżniać własne potrzeby od potrzeb innych ▪ akceptować wrażliwość – umiejętność otwartego wyrażania własnych emocji i potrzeb jako podstawa relacji empatycznej ▪ podążać za własnym „wewnętrznym radarem uczuć i potrzeb” – słuchać tego, co „niewypowiedziane” i rozumieć zachowanie dzieci ▪ postrzegać trudne sytuacje z dziećmi po traumie jako szansę na pogłębianie relacji, budowanie zaufania i empatii ▪ wykazywać postawę spokoju i uważności w codziennych oraz wymagających sytuacjach – być wzorem do naśladowania

JEDNOSTKI DYDAKTYCZNE

5. Znaczenie samoświadomości i troski o siebie w pracy profesjonalistów

DEFINICJA

Specjalista ds. opieki nad dziećmi posiada umiejętność świadomego dbania o swoje zdrowie fizyczne i psychiczne oraz potrafi w porę rozpoznać wpływ sytuacji zawodowych na własne emocje i zachowanie. Praktyka autorefleksji skutkuje wdrażaniem różnych strategii radzenia sobie ze stresem, które wzmacniają odporność psychiczną wobec wyzwań wynikających zarówno z życia zawodowego, jak i osobistego.

REZULTAT	EFEKTY KSZTAŁCENIA <i>Po skończeniu jednostki dydaktycznej specjalista ds. opieki nad dziećmi będzie potrafił...</i>
WIEDZA	▪ zrozumieć wpływ wtórnego stresu traumatycznego (STS) oraz traumy wtórnej/zastępczej na osoby pracujące z dziećmi doświadczającymi traumy i ich rodzinami – w tym objawy takie jak wyczerpanie emocjonalne, natrętne myśli, zmniejszona empatia ▪ definiować zasady samooceny i dbałości o siebie – rozpoznawać czynniki zapalne, granice, oznaki wypalenia zawodowego, a także zrozumieć znaczenie stawiania realistycznych oczekiwań i poszukiwania wsparcia, gdy zachodzi taka potrzeba ▪ opisywać etyczną i zawodową odpowiedzialność za utrzymanie własnego dobrostanu jako podstawy skutecznej i etycznej pracy z innymi
UMIĘJĘTNOŚCI	▪ praktykować techniki uważności (mindfulness) i autorefleksji w celu zwiększenia samoświadomości, regulacji emocji i skutecznego zarządzania stresem ▪ zarządzać czasem i utrzymywać równowagę między życiem zawodowym a prywatnym, by zapobiegać wypaleniu i zmęczeniu ▪ skutecznie komunikować własne potrzeby i granice – zarówno w relacjach ze współpracownikami, jak i z dziećmi oraz ich rodzinami – oraz umiejętnie zabiegać o potrzebne zasoby ▪ stosować strategie dbania o siebie, takie jak regularna aktywność fizyczna, rozwijanie hobby, sieci wsparcia, supervizja, udział w szkoleniach i rozwój zawodowy ▪ rozpoznawać sytuacje, w których problemy osobiste mogą wpływać na jakość pracy ▪ szukać odpowiedniego wsparcia i podjąć odpowiednie działanie, kiedy jest to konieczne
POSTAWY	▪ akceptować własne emocje, postawy i sposoby postrzegania ▪ otwarcie mówić o swoich emocjach i potrzebach ▪ obiektywnie oceniać własne zachowanie i reakcje emocjonalne ▪ proaktywnie stawiać czoła trudnym sytuacjom w pracy codziennej ▪ zadawać sobie pytania dotyczące własnych zachowań, emocji i postrzegania sytuacji ▪ rozpoznawać i akceptować granice własnych kompetencji, wiedzy i odpowiedzialności ▪ troszczyć się o dobrostan członków zespołu ▪ uznawać dbanie o siebie za integralną część etycznej i odpowiedzialnej praktyki zawodowej ▪ akceptować własne ograniczenia i podatność na trudności, uznając, że prośenie o pomoc i wsparcie to oznaka siły, a nie słabości

CZAS TRWANIA I STRUKTURA CZASOWA KURSU

Planowany czas trwania naszego kursu doskonalącego wynosi 30 godzin akademickich. Każdy moduł musi zawierać co najmniej 10 godzin dydaktycznych, przy czym nie ma określonego maksymalnego limitu godzin. Czas trwania każdego z trzech modułów może się różnić w zależności od indywidualnych potrzeb specjalistów w różnych krajach, co pozwala też na elastyczność w dostosowaniu do zróżnicowanych harmonogramów i tempa nauki (zob. tabela poniżej).

Choć moduły mogą mieć równą długość, można je też dostosować do konkretnych potrzeb i preferencji uczestników, umożliwiając spersonalizowane doświadczenie edukacyjne. Elastyczność od początku została wbudowana w projekt kursu doskonalącego, umożliwiając dostosowanie czasu trwania modułów w celu najlepszego dopasowania do potrzeb i priorytetów lokalnych specjalistów w dziedzinie wczesnej opieki nad dziećmi.

Jedna godzina dydaktyczna trwa **45 minut**. Planowane jest, aby kurs był realizowany za pomocą **wykładów** (maksymalnie 20% procesu nauczania, czyli 6 godzin dydaktycznych) oraz innymi **metodami i technikami interaktywnymi** (minimum 80%, czyli 24 godziny), które będą łączone i optymalnie wykorzystywane w formie warsztatów. Proponuje się, aby jednostki dydaktyczne były realizowane w blokach: minimalnie czterech a maksymalnie ośmiu godzin dziennie. Jednostki dydaktyczne mogą być prowadzone w blokach trwających maksymalnie dwie godziny dydaktyczne bez przerwy.

	Moduły	Przybliżona liczba godzin dydaktycznych
I	Kultura	10
II	Tożsamość płciowa i orientacja seksualna	10
III	Trauma	10
	SUMA	30

PODEJŚCIE DO NAUCZANIA

W ramach modułów, trener ma obowiązek zrealizować wszystkie zaplanowane jednostki dydaktyczne.

Nasz kurs doskonalący skupiony jest na uczestnikach, co zakłada dostosowanie metod pracy do ich potrzeb edukacyjnych, oczekiwań oraz stylów uczenia się. Nacisk położony jest na wiedzę praktyczną, możliwą do zastosowania w pracy z dziećmi w warunkach wczesnej edukacji.

Kurs doskonalący powinien być prowadzony w oparciu o interaktywny model pracy, z poszanowaniem wszystkich **zasad andragogicznych** oraz podstawowych zasad zarządzania dynamiką grupy w edukacji dorosłych. Główne elementy zasad andragogicznych obejmują: priorytetowe traktowanie autonomii uczących się w podejmowaniu przez nich decyzji, stosowanie podejścia „wszystkie ręce na pokład”, zapewnienie adekwatności treści do życia i pracy uczestników, odniesienie do ich wcześniejszych doświadczeń, angażowanie wszystkich zmysłów w procesie uczenia, zapewnienie możliwości zdobycia praktyki, uwzględnianie indywidualnych celów rozwojowych oraz zaangażowanie uczestników w proces planowania i ewaluacji, co daje im poczucie sprawczości w procesie uczenia się (Knowles, 1975). Kluczowe jest stworzenie dynamicznego i spersonalizowanego środowiska edukacyjnego, odpowiadającego na różnorodne potrzeby i preferencje dorosłych uczestników.

Zaleca się prowadzenie zajęć z wykorzystaniem **wykładów** (maksymalnie 20% procesu nauczania) oraz innych **metod i technik interaktywnych** (co najmniej 80% procesu nauczania):

- **Wykład**

Wykład jako metoda będzie wykorzystywany do przekazywania informacji, prezentowania głównych pojęć teoretycznych i idei, a także do wprowadzenia ram teoretycznych, wyjaśnienia i podsumowania przedstawianych treści. **Wykład** lub prezentacja podstaw teoretycznych powinna trwać **maksymalnie 20 minut** ciągłym. Trener powinien stosować adekwatne przykłady teoretyczne oraz osobiste doświadczenia ułatwiające zastosowanie wiedzy w praktyce. W tej części trener powinien zachęcać uczestników do aktywności poprzez zadawanie pytań motywujących do wyrażania własnych poglądów i wartości, jak również do wymiany doświadczeń.

- **Metody i techniki interaktywne**

Odnoszą się do podejścia dydaktycznego, które kładzie nacisk na uczenie się jako aktywne konstruowanie wiedzy poprzez własną aktywność, doświadczenie i wymianę. Oznacza to stosowanie różnych metod umożliwiających i stymulujących aktywność uczestników; nawiązywanie do ich doświadczeń (bazowanie na doświadczeniu i zastosowaniu praktycznym); wymianę między uczestnikami (dyskusje grupowe, rozwiązywanie zadań grupowych, projekty); różne formy dynamiki grupowej (praca indywidualna, w parach, w małych grupach).

Sugeruje się stosowanie różnych metod szkoleniowych odpowiadających indywidualnym stylom uczenia się; opracowywanie tego samego tematu (treści) za pomocą różnych metod oraz indywidualizację procesu nauczania z uwzględnieniem różnic w zdolnościach uczenia się (Alibabić i in., 2016).

Stosując aktywności i interaktywne metody pracy, trener musi uwzględniać następujące czynniki: ogólne i szczegółowe cele oraz efekty kształcenia kursu doskonalącego i jednostek dydaktycznych, edukacyjne, osobiste i zawodowe doświadczenie uczestników, charakterystykę i dynamikę grupy, różnorodność metod i technik, warunki techniczne prowadzenia zajęć, a także własne umiejętności w zakresie wdrażania technik/metod.

EWALUACJA KURSU DOSKONALĄCEGO

W celu zapewnienia jakości realizacji kursu doskonalącego przewidziane jest przeprowadzenie ewaluacji. Głównym celem ewaluacji jest uzyskanie informacji zwrotnej na temat mocnych i słabych stron programu, a także identyfikacja obszarów wymagających poprawy w zakresie drażnienia oraz alokacji zasobów. Ewaluacja polega na systematycznym gromadzeniu i analizowaniu danych w celu oceny czy kurs osiągnął zamierzone cele i rezultaty.

Ewaluacja zostanie przeprowadzona w celu zebrania informacji od uczestników na temat ich doświadczeń i postrzegania programu: w zakresie osiągniętych rezultatów oraz zadowolenia z kwestii organizacyjno-technicznych, dydaktyczno-metodycznych, atmosfery pracy oraz profesjonalizmu przeprowadzenia zajęć.

Ewaluacja będzie przeprowadzana **na zakończenie każdego modułu** oraz **po zakończeniu całego kursu**.

Dodatkowo, uczestnicy mogą być oceniani przed i po realizacji jednej lub kilku jednostek dydaktycznych w celu określenia stopnia przyswojenia wiedzy i osiągniętych rezultatów dla wybranych treści.

Wzór formularza ewaluacyjnego dostępny jest w materiałach kursu doskonalącego i powinien być każdorazowo dostosowany do konkretnej realizacji kursu przez prowadzącego.

ZAŚWIADCZENIE O UCZESTNICTWIE

Po pomyślnym ukończeniu jednego lub więcej modułów kursu doskonalącego uczestnicy otrzymują **zaświadczenie o uczestnictwie**. Zaświadczenie może być wydane uczestnikom, którzy byli obecni na minimum 80% godzin dydaktycznych danego modułu.

Zaświadczenie o uczestnictwie musi zawierać krótki opis efektów kształcenia. Wzór zaświadczenia stanowi załącznik do niniejszego dokumentu.

WYPOSAŻENIE

Do przeprowadzenia kursu doskonalącego niezbędne jest podstawowe wyposażenie dydaktyczne:

- rzutnik multimedialny i komputer/urządzenie typu smart TV
- tablica i papier do flipcharta
- materiały/karty pracy
- karty do moderacji
- naklejki
- nożyczki
- mazaki itd.

W materiałach kursu doskonalącego dostępna jest szczegółowa lista wyposażenia niezbędnego do realizacji poszczególnych aktywności.

BIBLIOGRAFIA

- Alibabić, Š., Popović, K. & Avdagić, E. (2012) *Naknadno sticanje osnovnog obrazovanja – Andragoški priručnik za nastavnike* (*Acquiring Basic Education Later in Life – Andragogical Manual for Teachers*). Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.
- Council of the European Union (2017) *COUNCIL RECOMMENDATION of 22 May 2017 on the European Qualifications Framework for lifelong learning and repealing the recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning*. Dostępne na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H0615\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H0615(01)&from=EN)
- Council of the European Union (2019) *COUNCIL RECOMMENDATION of 22 May 2019 on High-Quality Early Childhood Education and Care Systems*. Dostępne na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019H0605\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019H0605(01))
- European Education Area (n.d.) *Early childhood education and care*. Dostępne na: <https://education.ec.europa.eu/education-levels/early-childhood-education-and-care>
- European Commission (2014) *Proposal for key principles of a Quality Framework for Early Childhood Education and Care – Report of the Working Group on Early Childhood Education and Care under the auspices of the European Commission*. European Union.
- European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture (2021) *Toolkit for inclusive early childhood education and care: providing high quality education and care to all young children*. Publications Office.
- Knowles, MS. (1975) *Self-directed learning: a guide for learners and teachers*. Association Press.

Materiał powstał w ramach projektu Erasmus+ Project INDEAR – Inclusion and diversity in early childhood education (KA220-BY-23-25-161951).

KOORDYNATOR PROJEKTU:

Volkshochschule im Landkreis Cham e.V., Niemcy

PARTNERS:

Fachakademie für Sozialpädagogik Furth im Wald, Niemcy

Berufsfachschule für Kinderpflege Furth im Wald, Niemcy

Udruženje Prijateljice obrazovanja – Amica Educa, Bośnia i Hercegowina

CEIP Flor de Azahar, Hiszpania

Leonardo Progetti Sociali, Włochy

Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi, Polska

LICENCJA:

Niniejsza publikacja jest dostępna na licencji Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International:
<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

ROK PUBLIKACJI:

2025

Sfinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Edukacji i Kultury (EACEA).

Unia Europejska ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Projekt numer: KA220-BY-23-25-161951

Dofinansowane przez
Unię Europejską